Я. Кавторєва, Ф. Федорченко, В. Кузнєцов. – 11-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2005. – 524 с.

5. Риндя А. До національного бухгалтерського обліку повернулося поняття використання амортизаційних відрахувань. [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://buhgaltera.blogspot.com/2009/02/blog-post_2790.html.

6. Фінансовий аналіз та менеджмент [Електронний ресурс].-Режим доступу:http://finance-place.ru/fin-menedzhment/privlechennjy-kapital/sobstvenniy/amortizacionniy-fond.html.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 658.5:65.012:631.15

ПОКАЗНИКИ В ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ МОНІТОРИНГУ, ДІАГНОСТИКИ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Жадько К.С., к.е.н., доцент

Дніпропетровська державна фінансова академія

В статті запропоновано альтернативи вибору економічних показників систем моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємств в залежності від потреб управління, запропоновано використання інтегрального показника з ваговими коефіцієнтами.

In the article a proposed an alternative choice of economic indicators of monitoring, diagnosis and control of enterprises according to management needs, proposed the use of the integral index weights.

Постановка проблеми. У процесі проведення моніторингу, діагностики і контролю для визначення основних параметрів інформаційної системи відбувається формалізація правил збору й обробки сформованих потоків інформації та економічних показників. Це дозволяє менеджерам одержувати доступ до бази даних за весь період діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень. Для ефективного управління підприємством в умовах кризи недостатньо тієї інформації, що обробляється в традиційному порядку. У ній може не міститися необхідної інформації про зміни в системі з метою зменшення негативного впливу кризових явищ. Цінність інформації залежить від того, який вплив вона робить на ухвалення рішення. Інформація має ціну, якщо вона змінює уявлення працівника про реальну дійсність, якщо менеджер відповідної ланки управління реагує на виявлені зміни і якщо ефективність управління поліпшується у зв'язку з впливом виявлених змін на процес прийняття управлінських рішень. Тому застосування різних систем економічних показників в системі моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємств дозволяють отримати інтегроване управління, що використовують для розподілу інформаційних потоків так, що підприємство стає сукупністю взаємодіючих і управлінських гнучких систем. Формування автоматизованої системи формування економічних показників в системах моніторингу, діагностики і контролю забезпечують оптимальне прийняття управлінських рішень. У результаті використання можливостей інформаційних і комунікаційних технологій може швидко підвищитися рівень взаємозв'язків у системі управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключовим питанням еко-

номічних систем моніторингу, діагностики і контролю стає питання, якими саме показниками та методиками користуватися для постійного пристосування до динамічного навколишнього середовища, гнучкості систем управління, підтримки конкурентоспроможності діяльності підприємств. Рівень розвитку інформаційних комунікацій дозволяє застосовувати в умовах кризи системи підтримки і прийняття рішень, системи, що моделюють процес прийняття рішень на основі формалізованих правил, системи з технологією висновку на основі прецедентів, що працюють за принципом навчання, але всі ці системи поєднує певний набір економічних показників. Досвід застосування подібних систем приводить до таких результатів: скорочення своїх втрат завдяки застосуванню експертних моніторингових і діагностичних систем. Донедавна пошук потрібної інформації інколи займав досить багато часу. Нині Інтернет може звести в єдину базу аналітичну й оперативну інформацію, об'єднати локальні мережі структурних підрозділів організації, використовувати електронну пошту для проведення більш якісних досліджень різних аспектів в управлінні. Значний внесок у розробку цих проблем зробили такі вітчизняні та закордонні вчені-економісти: Т.А. Бурова, Н.В. Алексеєнко, О.Г. Бодров, І.В. Брянцева, І.Р. Бузько, В.М. Гончаров, П.В. Єгоров, М.О. Кизим, В.Л. Плескач, А.Е. Воронкова та інші науковці [1-6].

Постановка завдання. Теорія і практика моніторингових, діагностичних і контрольних досліджень відноситься до числа теорій, що описують і досліджують механізми функціонування в економіці і суспільстві. Її розвиток досяг такого стану, коли досліджувані в ній постановки, моделі та методи стають корисними в практиці управління й у вирішенні теоретичних проблем в інших галузях і сферах діяльності. Моніторинг розглядається як етап до проведення контролю, а діагностика - як необхідний етап дослідження проблем, що мають місце в процесі життєдіяльності певної системи, який відбувається після виявлення проблеми в результаті контролю [2].

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині відсутня загальноприйнята методика застосування економічних показників в системах моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємства, однак існує достатньо класифікацій показників моніторингу, діагностики і контролю. Вони кардинально відрізняються за своєю сутністю та базою формування показників. Використання їх може бути зручним у різних ситуаціях залежно від специфіки галузі, до якої відноситься досліджуваний об'єкт [1-6]. Ми пропонуємо такі три етапи застосування показників моніторингу, діагностики і контролю.

Етап 1. Розрахунок одиничних показників. Для переведення цих показників у відносні величини здійснюється їх порівняння з базовими показниками. В якості базових показників можуть виступати: середньогалузеві показники; показники будь-якого підприємства та порівняння з середніми по регіону. При цьому експертним шляхом ці показники можуть порівнюватися з відносними величинами у шкалах.

Етап 2. Розрахунок коефіцієнтів, індексів.

Етап 3. Розрахунок показників за шаблоном формул, що характеризують стан справ підприємства, розглянемо для прикладу групи таких показни-

ків (кількість показників залежить від потреб систем) в таблиці 1. У зв'язку з тим, що кожен з цих показників має різну ступінь важливості для моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємства, експертним шляхом можна визначити коефіцієнт вагомості кожного показника, але в сумарному вигляді він повинен бути не більше 1.

Тоді інтегральний коефіцієнт показників (ІКП) систем моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємства може бути визначений за формулою:

$$ІКП = В*ЕД+В*ЕСП+В*ЕОЗ+В*ЯТ$$

де *ІКП* - інтегральний коефіцієнт показників моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємства; *ЕД* - значення ефективності діяльності підприємства; *ЕСП* – значення показника економічного стану підприємства; *ЕОЗ* - значення показника ефективності організації збуту та просування товару; *ЯТ* — значення якості товару; *В* - коефіцієнт вагомості кожного показника, наприклад, якщо складові рівнозначні, то його значення для даної формули може складати 0,25.

Таблиця 1

Економічні показники діяльності підприємства

Показники	Характеристика показника	Формула
1. Показники ефективності діяльності підприємства (ЕД)		
1.1. Відносний показник витрат на одиницю продукції (В)	Відображає ефективність витрат при випуску продукції	В = загальні витрати / обсяг випуску продукції
1.2. Відносний показник продуктивності праці (ПП)	Відображає ступінь організації виробництва та використання робочої сили	ПП = обсяг випуску продукції / середньоспискова чисельність робітників
2. Економічний стан підприємства (ЕСП)		
2.1. Коефіцієнт автономії (КА)	Характеризує неза-лежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування	КА = власні засоби підприємства /загальна сума джерел фінансування
2.2. Коефіцієнт платоспроможності (КП)	Відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та визначає ймовірність банкрутства	КП = власний капітал / загальні зобов'язання
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КЛ)	Показує якісний склад засобів, що є джерелами покриття поточних зобов'язань	КЛ = грошові засоби та їх еквіваленти / короткострокові зобов'язання
3. Ефективність організації збуту та просування товару (ЕОЗ)		
3.1. Рентабельність продажу (РП)	Характеризує ступінь прибутковості роботи підприємства на ринку, правильність встановлення ціни	РП = прибуток від реалізації * 100% / обсяг продажу
3.4. Коефіцієнт ефективності реклами та засобів стимулювання збуту (КР)	Показує економічну ефективність реклами та засобів стимулювання збуту	КР = витрати на рекламу / приріст прибутку від реалізації
4. Конкурентоспроможність товару (ЯТ)		
4.1. Якість товару (ЯТ)	Характеризує здатність товару задовольняти потребу у відповідності з його призначенням	Комплексний метод моніторингу, діагностики і контролю

Усі вказані складові, відповідно до підходу, розраховуються таким же шляхом з урахуванням вагомості для кінцевого результату. Така оцінка побудови системи моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємства може охоплювати всі сторони господарської діяльності підприємства, виключає дублювання окремих показників, дозволяє швидко та ефективно отримати картину стану підприємства. Як бачимо, чим більше показників, тим більш точнішим буде розрахунок значення інтегрального показника. Це дозволяє будувати досить гнучку систему показників моніторингу, діагностики і контролю, хоча групування таблиці 1 може бути і за іншими критеріями.

Висновки. Розглянутий метод має явні переваги. Експертна оцінка показників вагомості кожного коефіцієнта не може вважатися абсолютно достовірною, однак дозволяє регулювати значимість будь-якої складової в процесі діяльності підприємства з урахуванням зміни ринкових умов економіки.

Основні показники, якими слід користуватися для моніторингу, діагностики і контролю діяльності підприємств в умовах сьогодення повинні характеризувати такі напрями економічної діяльності підприємства: управління виробництвом; управління продажами; управління закупівлями; управління запасами; управління устаткуванням; управління роздрібною торгівлею; управління коштами; бюджетування; управління персоналом; кадри організацій; розрахунки з персоналом; розрахунки з бюджетом; розрахунки заробітної плати працівників; прибутковість. Перелічені напрями мають свою кількість показників і надають змогу підприємству виявити перспективність того чи іншого ринку, забезпечити прибутковість своєї діяльності. Наведені напрями можна брати за еталон і коригувати їх в залежності від специфіки діяльності підприємства Тобто оцінювати діяльність підприємства, можна по аналогії з системою збалансованих показників ефективності на основі чотирьох параметрів: фінанси, взаємини із клієнтами, внутрішні бізнес-процеси, а також навчання й підвищення кваліфікації персоналу.

Список використаних джерел:

1. Брильов С.І. Шляхи вдосконалення збалансованої системи показників діяльності підприємства / С. І. Брильов // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – №3. – С. 35-43.
2. Бурова Т. А. Моніторинг та діагностика діяльності підприємств харчової промисловості: теорія, методологія, практика : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра екон. наук : [спец.] 08.00.04 - економіка та управління підприємствамивами (за видами екон. діяльн.) / Бурова Тетяна Андріївна ; Міжнародний ун-т бізнесу і права. - Херсон, 2012. - 36 с.
3. Воронкова А. Е. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія / А. Е. Воронкова: – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського НУ ім. В. Даля, 2005. – 256 с.
4. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства. / Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. - Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003. - 144
5. Плескач В.Л. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення модельних досліджень у сфері оподаткування / В. Л Плескач // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 21-27.
6. Світлий Д. Використання фінансово-економічних показників у процесі ухвалення управлінських рішень на макрорівні /Д. Світлий // Наукові праці НДФІ. – 2008. – Випуск 2 (43). – С.103-110.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.